

Střípky z minulosti aneb Povídaní o Tataráčovi a Dominovi

(část 1.)

Za dob našich pradědů a prabáb žily na vsi také nejrůznější figurky a roztodivné potulné existence, jež dokreslovaly každodenní kolorit obcí. Nahlédněme společně do životních příběhů místního blázínka Josefa (Tataráče) a žebráka Domina.

„V bojanovské kolatuře žil jeden nešťastný mladík, byl rozumově úchylný, neuměl číst, neuměl psát...“ Navíc hůř slyšel. *„A že špatně mluvil, trakaři říkal tataráč.“* Přezdívka byla rázem na světě. Při vši úctě, sudičky se nad jeho kolébkou moc nepředvedly. O to více místní udivovalo, že mu jakživ nic neuniklo. Věděl o všech slavnostech široko daleko, *„at' to byla pout', zábava, věneček, procesí nebo svěcení stříkačky či hon.“* O všem měl povědomí, všeho se zúčastnil a všude chtěl nosit prapor nebo křížek.

A tak se stalo, že se nachomýtnul ke knížecímu honu v Heřmanově Městci. Právě na Štědrý den. Pořadatelem nebyl nikdo jiný než sám mladý kníže Kinský. Jen si to představte. Všude příslušníci šlechty, heřmanoměstecká honorace a do toho Josef „Tataráč“ z Bojanova. Nutno říci, že mladík situaci nepodcenil a opatřil si pořádnou loveckou hůl.

Vypukl hon, spousta zajíců, ran jako much, mumraj... Odtroubil se konec, což však uniklo jednomu zajíci, který se nešťastně dostal do zorného pole Tataráče. Ten na nic nečekal a zmatené zvíře omráčil zmíněnou sukovicí. Poté popadl ubožáka za uši a nesl ho k dalším úlovkům. Mezitím se budoucí pečínka probrala. Zajíc sebou mrskal, seč mohl. Když to spatřil kníže Kinský, poručil Tataráčovi, aby ušáka pustil. Německy! *„Josef tomu nerozuměl a zajíce pustit nechtěl.“* Až když na něj začali pokřikovat lovčí, fořti, hajní, poslechl. Vystrašený polňák zahájil svůj závod o život. Kinský popadl pušku, že ho trefí, ale protože kolem něj stálo příliš mnoho lidí, vystřelil nakonec do vzduchu, aby nikoho nezranil. To ovšem Josefa pěkně dopálilo a na urozeného střelce zakřičel: *„Ty škroupo!“* Tím pochopitelně všechny přítomné rozesmál. Až na knížepána, ten uměl jen německy a nadávce nerozuměl. Zeptal se proto svého lovčího. Ten *„přešlapoval, červenal se, blednul, nechtěl to říct... až se nakonec přeci odhodlal a vyložil panu Kinskému, co Josef řekl. Mladej Kinskej sáhl do kapsy, vytáhl stříbrnou pětikorunu, poslal ji Josefovi a nařídil ‚Vickrát ho tu nechci vidět!‘ Za rok se konal hon zase a Josef nemohl pochopit, proč mu v tom brání.“*

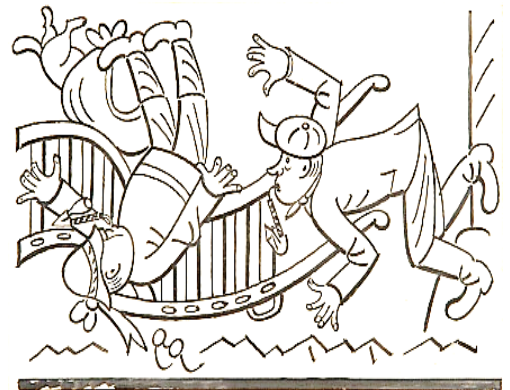
Tataráč netrpěl před autoritami žádným studem, což dokazuje i následující příběh: *„V Bojanově bylo birmování. Velká sláva, veliké přípravy.“* Chystal se sem sám hradecký biskup. V onen den přijel vlakem do Vápenného Podola, *„tam na něj čekal kočár. ... Nad Bojanovem v zákrutech silnice u kříže lidé postavili velikou slavobránu.“* Zde pana biskupa netrpělivě vyhlíželi pan řídící, pan starosta a pan děkan. Všichni tři měli připravené uvítací proslovy. Z hloučku zvědavců vše pozoroval nám známý Tataráč, samozřejmě s praporem v ruce.

Konečně se objevil kočár s panem biskupem. Všichni natahovali krky, aby jim nic neuniklo. Rozlétla se dvířka a z vozu rozvázně sestupoval vzácný host. Pan starosta již otevíral pusku, když v tom Josef na pana biskupa ukázal prstem a nahlas prohlásil: „*Ten má pupek!*“ A bylo po přijímacím ceremoniálu. Pan starosta pro samý smích nemohl promluvit ani slovo. Ostatní na tom byli zřejmě podobně, a tak se pan biskup, nejrychleji jak dokázal, nasoukal zpět do kočáru a uháněl dolů k Bojanovu.

Tataráč posléze dostal od kdekoho vynadáno, ale málo platné, nic si z toho nedělal, což dokazuje třetí vzpomínka: „*V Bojanově se provádělo svěcení kočiček a průvod zamířil do kostela.*“ Hlavní vchod opanovali zpěváci, postranní pak ministranti s panem farářem. Za líbezného zpěvu všech zúčastněných se velebný pán otočil k Tataráčovi, aby od něj přebral kříž. Poté jím třikrát uhodil na dveře. Tataráčovi se však počínání pana faráře pranic nezamlouvalo, zželelo se mu Krista a na celý kostel zařval: „*Pust' ho! Je mu zima. Má jenom košili.*“ Kostel plný lidí zaburácel smíchy. Jak se k věci postavil pan farář, není známo.

S další historkou zamíříme mimo jiné do Kovářova, do místního obchodu, „*kde prodávali všecko. Chlebem je zásoboval pekař z Bojanova.*“ „Závozníka“ dělal sám Tataráč. Pytel s chleby dopravoval na svém trakaři, kterému také říkal mrcina. Jednou zaparkoval trakař před pekárnou a šel dovnitř pro pytel. Nevšiml si, že ho o kus dál pozorují dva hoši (jedním z nich byl vypravěč těchto vzpomínek). Mladí uličníci dostali přímo ďábelský nápad. Společnými silami pověsili trakař na blízký kaštan, který díky svým větvím sklánějícím se pomalu až k zemi představoval ideální úkryt.

Když se Tataráč vrátil, začal se shánět po trakaři. „*Vyletěl jako tygr. Pobíhal po silnici nahoru, dolů. Mrcina nikde.*“ V čirém zoufalství se nakonec podíval i na kaštan. Zde konečně zahlédl předmět svého usilovného hledání. „*Několika skoky byl nahoře na kaštanu, shodil trakař dolů, ještěže byl trakař ve velmi dobrém pořádku, jinak se mu přerazil.*“ Teď už byl opatrný, sedl si na mrcinu a odmítal se od ní hnout. Teprve poté, co mu pekař podal pytel s chleby, se rozjel ke Kovářovu.

Pokračování příště.

Často slychávám, že cesty Páně jsou nevyzpytatelné. A zrovinka tak jsem přišla k námětu těchto Střípků.

Zřejmě šťastná náhoda tomu chtěla, aby se ke mně dostaly audionahrávky s vyprávěním příhod, jež v kronice rozhodně nenajdete.

Děkuji panu Vítu Novákovi z Rabštejské Lhoty za poskytnutí vzpomínek pana Josefa Štěpána (*uloženy v SOkA Chrudim*).

Lenka Šimonová

Použitý obrázek: <https://www.galerieubetlemskekaple.cz/en/browse-the-catalogue/vyklopeny-trakar/>